

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Supt îngrijirea d-lor :

D. ANGHEL, ST. D. IOSIF, M. SADOVEANU, C. SANDU-ALDEA, ION SCURTU

PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI

PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

ZAMFIR C. ARBURE. — Studenții și poporul (III).

ELENA FARAGO. — Iubirea mea (poezie).

M. SADOVEANU. — Un mic incident (scenetă).

I. FULGA. — Orfeu (după V. Hugo, poezie).

ANDREI POPOVICI-BĂNĂTEANU. — Un tovarăs (schită).

D. ANGHEL. — Visul Septei (poezie).

G. M. MURGOCI. — O călătorie prin stepa rusească (5. Grădina zoologică și stepa de la Ascania-Nova).

I. SCURTU. — Cronică.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :

În țară . . . 20 bani

În străinătate 25 „

ABONAMENTUL ANUAL :

În țară . . . . 10 lei

În străinătate . 12 „

„MINERVA”

Institut de arte grafice și editură, Bd. Academiei, 3
Strada Edgar-Quinet, 4, București.

A apărut :

Vremuri de Bejenie

DE

M. SADOVEANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Povestiri alese

de GUY de MAUPASSANT

Traduceri de

M. SADOVEANU

Prețul fiecărui volum : LEI 2.—

De vânzare la toate librăriile din țară.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul Academiei, 5,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară . . . . . 10 lei
În străinătate . . . . . 12 »

STUDENȚII ȘI POPORUL

III.

Fără a prenumăra toate coloniile studențești, descriind activitatea lor socială în mijlocul poporului englez, după materialul ce am pe biuroul meu de lucru, mă voi mărgini, mai întâiu de toate, a rezuma *tendențele* de care se conduc studenții englezi, când părăsesc viața lor obișnuită cu confortul ei și se așează cu locuința între mulțimea nevoiașă, incultă și bătărană, foarte neîncrezătoare în surtucari sau albăstrime. Ce ascunse stimuluri, ce motive au dat naștere acestui *pelegrinagiu adevărat*, *casemănător* și *atit* prin energie și idealuri, cit și prin forța morală cu mișcarea misionară din evul-mediu?

«Motivele, care au împins pe un om tânăr și pe o femeie cultă, tânără și adese ori frumoasă, a-și căuta locuința în cartierele care n'au absolut nimic necesar pentru o viață conformabilă, sînt diverse, zice Sir Djems Horst, membru al parlamentului englez, în discursul său rostit în aula universității din Glasgow. Aceste motive poate că nu se analizează tocmai adinc nici chiar de unii din studenții coloniști, «adauge oratorul. Aici în întiul loc, domnilor, trebuie să menționăm *setea firească a activității sociale atit de inerentă fie-cărei inteligențe tinere, sănătoase și în adevăr culte*. Elita studențimei noastre universitare, bărbați și femei, cari învață la Universitate, nu găsesc în profesiunile lor destulă activitate pentru energia lor intelectuală, și atunci munca lor în popor, munca în straturile muncitorimei le dă această satisfacțiune pentru exercițiul prisosului forței lor psihice. Această putere morală a creat mișcarea universitară (*University Extension*) și coloniile studențești sînt urmarea sa logică. Ce e drept, coloniile acestea n'au de scop răspîndirea culturii propriu zis, ci un *țel pur social*, dar cu toate astea efectul lor a fost și unul și altul».

Printre celelalte motive, Horst indică și tendința oamenilor superiori de-a abdica la privilegiu de naștere, la pozițiune socială, și

a se cobori în arena comună mulțimei, pentru a lua parte la viața obștească. Fruntașul unei familii aristocrate din Scoția, descendentul «familiei regale, a petrecut cei mai frumoși ani din viața sa ca un «simplu marinăr în mijlocul lumii muncitoare, de pe la porturi. Mulți «oamenii cu o morală înaltă, de o inteligență superioară, simt în «adîncul sufletului lor o nemulțumire (*mortification*) pentru inutili- «tatea vieții lor privilegiate. Omul, în adevăratul înțeles superior, simte «neapărat legătura sa intimă cu neamul din care face parte și nu «poate pentru nimic în lume să consimță a rupe această legătură fire- «ască. A trăi pentru sine, a se mulțumi numai și numai cu feri- «cirea sa proprie, devine insuportabil pentru acest om superior, și el «nu găsește limanul suferințelor sufletului său plictisit de cit într'o «absorbire a individualității sale proprii cu individualitatea rasei, la «care aparține. Toți literații mari găsesc această satisfacțiune în crea- «țiunile lor, unde se oglîndește sufletul neamului, din care ei fac «parte, dar și acești luceferi ai omenirii simt deșertăciunea vieții lor «individuale odată că au rupt comunicațiunea cu mulțimea mizerabilă «și nenorocită a norodului.

Urmînd a analiza tendințele coloniilor universitare din Anglia, rectorul universității din Glasgow atrage atențiunea cu drept cuvînt asupra pornirii oamenilor tineri spre *egalitatea socială*, care și găsește satisfacțiunea în fraternisarea cu cei săraci. Horst zice în această privință următoarele :

«Copiii se nasc fără a pricepe (*sense*) deosebirile sociale. Ei în- «vață aceasta într'un mod artificial și nu fără amărăciune în suflet. «Cel puțin această amărăciune se observă la copiii superiori mora- «ralicește și intelectualicește. Unii din copiii nu pricep aceasta «nici odată și rămîn în viață niște încăpățînați, «*levellers*», unii se «conduc în fața lumii după regulile societății, dar în suflet rămîn «revoltați în contra nedreptății și fătărniciei, pe care sînt siliți a o «practica. *Egalitatea politică nu satisface* aceste porniri, *de oare ce a- «ceastă egalitate poate exista alături cu cea mai brutală nedreptate socială ;* «ca exemplu Horst aduce faptul că Negrii în America se bucură de «toate drepturile politice egale cu cei albi și cu toate astea trăesc într'un «ostracism social absolut. Dar din toate motivele care frămîntă elita «noastră studentească, închee Horst, cel mai important este acela «pe care'l numesc eu reînvierea (*revival*) religiunii lui Christos, așa «precum a fost ea în timpurile lui Wella, în Asia, și apoi în timpu- «rile lui Christos și în întiul veac al creștinismului, reînvierea creș- «tinismului nu ca dogmă, ci ca forță conducătoare socială a ome- «nirii. Pentru oamenii tineri, femei și bărbați, pentru elita omenirii

«condițiunile vieții sociale moderne au devenit nesuferite. Filantropia cu listele de subscripții, bazaruri, serbări filantropice nu pot da o satisfacție serioasă, precum ele nu dau un rezultat real; ele au numai un lucru bun, că liniștesc conștiința noastră creștinească pentru un moment oarecare. Oamenii în adevăr morali simt setea de a veni personal în contact cu mizeriile omenești, precum această sete o simțeau apostolii lui Christos; ei vor a pune mâna pe rănilor sociale, a turna untdelemnul alinării, a-și da cămașa de pe corp celor suferinți, adică a se conforma în realitate preceptelor moralei creștinești; în fine acești oameni sînt adînc convinși cum că viața în adevăr morală și destoinică este aceia în curgerea căreia omul pune în serviciul obștei talentele și toate capacitățile sale individuale».

Aceste citațiuni din discursul rectorului universității din Glasgow dau explicarea ilustratoare a tendințelor și aspirațiunilor puse la temelie *mișcării studenților englezi în popor*. De altă parte Mis Talboth, directoara coloniei studenților din *Oxford-House*, explică această mișcare în următorul mod :

«Mișcarea universității din Oxford se datorește hotărîrii virile a studenților și studentelor de a se împărtăși cu poporul sărac al Londrei cu două lucruri: în credința în Dumnezeu și biserica creștină (*churchmanship*) și în cunoștințele politice și sociale acumulate la universitate. Firește că scopul nostru nu se mărginește numai și numai la Londra, ci din contră tinde a ridica nivelul vieții întregului popor englez (*Standard of Living*) prin studiul aprofundat al cestiunilor economice și sociale. Ca generațiune tînără noi n'avem menirea a apăra nedreptățile organizațiunii sociale existente, ci a pregăti terenul pentru repararea acestor nedreptăți și pentru reînvierea religiunii, care se stinge din cauza egoismului societății actuale. Urmînd pîlda lui Christos noi mergem în popor pentru a goni din templu pe acei, cari au transformat casa Domnului într'o dughiană».

ZANFIR. C. ARBURE

IUBIREA MEA....

Iubirea mea!...

*Tu cea mai sfântă dintre toate simțirile ce și-au cîntat
Orî și-au șoptit cînd-va prinosul în versul meu de pin'acum, —
Tu, singura care-ai rămas
De-apururi dorul ce nu chiamă, și nu se știe așteptat,
Căci n'a intrat în nici-o casă,
Și n'a umblat pe nici un drum....*

*Tu cea mai mîndră dintre toate, tu care ești numai a mea,
Ce dragă 'mî ești, iubirea mea!...*

*Lumina mea cea făr' de capăt și fără nici un început,
Tu, ce-ai știut
Să dai mereu făr' să se simtă, și n'ai cerut nici cînd nimica,
Tu care n'ai cerut nimic....
Și nu ți-ai pus nici cînd pe față încrederea ce-ascunde frica,
Nici zîmbetul ce-ascunde-un chin...
Și n'ai gustat nici cînd din mierea jumătățită cu venin....*

*Tu, cea mai mîndră dintre toate, tu care ești numai a mea,
Ce dragă 'mî ești, iubirea mea!...*

ELENA FARAGO.

UN MIC INCIDENT

PERSOANELE

PICTORIAN, director de trupă
GHEORGHIU, diletant
TEODORU, sufleur

Scena înfățișează un decor greț de tragedie clasică: colonade de marmoră.

Cortina se ridică

DIRECTORUL TRUPEI (înnaintează în fața scenei)

Onorat public, înnainte de începerea reprezentației noastre, care dealtminteri știți că se dă pentru un scop filantropic, s'a oferit un diletant de talent din înnalta societate, un diletant care vă face onoare, să reciteze una din cele mai zguduitoare din poeziile nemuritorului nostru Eminescu. Decî programul nostru se mărește

încă cu un punct, care sîntem absolut siguri că va stirni aplauze unanime.

(Se retrage. Intră diletantul. Tînar în haină neagră. Face mișcările consacrate. O clipă stă inspirat. Incepe a recita:)

ROVINELE *(de Mihail Eminescu)*

La un semn un țerm de altul legînd vas de vas se leagă
Și în sunet de fanfare trece oastea lui întreagă...
Ieniceri, copii de suflet ai lui Allah, și spahii
Vin de 'ntunecă pămîntul la Rovine în câmpii;
Răspîndindu-se în roiuri întind corturile mari,
Numa 'n zarea depărtată sună codrul de stejari.

Pauză. Solemn:

Iată, vine-un sol de pace, c'o năframă 'n vîrf de băț.
Baiazid, privind la dînsul, îl întreabă cu dispreț:
«Ce vrei tu? — «Noi? bună pace. Și de n'o fi cu bănat,
Domnul nostru-ar vrea să vadă pe măritul împărat...»
La un semn...

Se oprește, cu mîna în aer

La un semn...

(Rămîne încurcat, duce mîna la frunte. Toată stînjînirea pe scenă a omului care a uitat deodată totul, i se zugrăvește pe față. Inghite din greii, rămîne galben, privește cu ochi pierduți. Trage repede batista și-și șterge fruntea de sudoare. Se uită des spre sufler. Așteaptă ceva de acolo. O mișcare ușoară în culise. Cine-va întinde o mînă, încearcă să întindă capul. Cu o sforțare supremă, în sfîrșit, diletantul izbutește să îngîne cite-va cuvinte. Se hotărăște:)

Domnilor și doamnelor... vă rog să mă ertați... dar emoțiunea, pentru întîia oară... Această reprezentatie de bine-facere s'a dat supt patronagiul... Voiam cu ori-ce preț să-mi ofer și micile mele servicii... In sfîrșit, vă rog scuzați... Imprejurări independente... *(iși șterge fruntea de sudoare)*

(Mișcare în culise. Intoarce puțin capul. Apoi iar pironeste cu ochii cușca suflerului. Surprindere amestecată cu mînie i se zugrăvește pe față. Vrea să măi zică ceva. Iar intoarce capul, pune mîna la gură și zice deslușit:)

Cortina!

Iar se întoarce cu uimire minioasă spre cușca suflerului. Parc'ar voi să se repeadă într'acolo. De odată, din cușca lui, suflerul izbucnește. Se ridică pe scenă cu spatele la public. Înaltă brațele. Se clatină puțin.

Iartă-mă, domnule Gheorghiu... Acu s'a lăsat cortina, și pot pentru ca să'ți spun că nu măi puteam, nu măi puteam cu nici un

preț, să suflu... Nu mai puteam! Te rog iartă-mă... (*cu durere*). Dacă nu mai puteam, ce să fac? Nu mai puteam, nenisorule, mă 'năbușeam, mă topeam, muream! Te rog iartă-mă, chixul acesta, recunosc, numai eu sînt de vină că a căzut pe capul nostru... De acu mă dă afară domnul Pictorian... Phii! ce-are să fie pe capul meu! Dar ce să fac, dacă muream!..

(*Oftează greii. Diletantul a rămas încrămențit, face semne disperate, vrea să iasă; mișcare în culise*).

Nu te duce, domnule Gheorghiu, pentru numele lui Dumnezeu, nu te duce!.. Te rog, crede-mă!.. Pe onoarea mea... Uite, domnule, să nu mă urnesc de-aici, să-mi pocnească ochii în cap, să-mi putrezească oasele în cușca mea, dacă a fost cu intenție... Să mă trăznească Dumnezeu! (*Cu durere, izbucnind*). Nevastă-mea, domnule Gheorghiu, e de vină, numai nevastă-mea!..

Ah! Imi venea să urlu, să es la lumea întreagă și să răcnesc: Nevastă-mea! m'a înșelat nevastă-mea!

(*Un rege de tragedie voia să intre, să curne scandalul de pe scenă. Brațe se întind din urmă și-l trag în culise. Glasuri minioase se aud: Cortina! Cortina! Atunci se întoarce și suflerul și dă cu ochii de public. Rămîne și el uluit, cu ochii holbați. Dă să intre în cușcă, se întoarce să se repeadă în culise; apoi se întoarce cu disperare*).

Ba așa! ba mai bine să știe tot orașul, și pe urmă pot să-mi trag un glonte în cap. Tranc! totul s'a sfîrșit. (*Cu mînie crescîndă*). Onorat public! de optsprezece ani suflu din cușca asta! am suflat și la reg și la împărați, și la nebuni și Ofeliei și lui Hamlet și lui Otelo, de optsprezece ani imi încovoi șira spinării în cușca aceasta, domnule! de opt-spre-zece-ani! (*Se bate cu mîna peste coapse*) ș'acuma m'a trădat Aglaia! m'a înșelat!

(*DILETANTUL, în sfîrșit face o mișcare, se hotărîște să fugă de pe scenă*)

Nu, domnule Gheorghiu! stai, să vezi cum m'a înșelat! (*Arată cu degetul în pămînt*): Aici să stai, domnule! aici! aici! Să vezi cum de acuma pot să mă duc dracului! La ce-mi mai folosește mie viața! De-acuma, dacă m'a înșelat Aglaia, pot să mă duc dracului!..

(*Iar oftează. Diletantul vrea să se năpustească în culise*).

Stăi, domnule Gheorghiu! De aceia n'am mai putut să-ți suflu, să-ți spun ce a făcut Mircea și Baiazet! (*Către public se bate cu pumnii în piept*). Eu sînt vinovat, domnilor și doamnelor! eu, și numai eu! Osindiți-mă, osindiți-mă la moarte, eu sînt vinovat! Iaca, am nebunit! De cînd sînt eu n'am eșit pe scenă, de optsprezece ani numai în cușcă am stat ghemuit lingă luminărică, numa'n cușcă. Nici odată

n'am văzut uitîndu-se atîta lume la mine... O mie de oameni! o mie de oameni! Tot oraşul!... Eû om vechiû, cunoscut aicea, să vadă cum nebunesc, iaca, nebunesc, să vadă cum nebunesc!... (*Cu durere grozavă*). Dacă m'a înşelat nevasta! M'a înşelat Aglaia... N'am mai putut! (*Către diletant*). M'am dus, domnule, ş'am băut, ca să uit! Am băut, domnule! uită-te la mine... Imi steclesc ochiî, simt eû că se învirteşte lumea cu mine! dar de-acuma înnainte ce-a fi, a fi!..

(DILETANTUL *vrea să iasă*)

Cum? stăi! Dumneata poate eşti! poate dumneata mi-ai zdrobit căsnicia! stăi aici! (*Arată cu degetul în pămînt*): Aici! aici! aici! Stăi, că m'a înşelat şi nu mai pot! şi-mi vine să-mi iaû lumea 'n cap! să mă duc dracului! Dumneata eşti? — Domnule! de optsprezece ani muncesc ca un nenorocit! De optsprezece ani nu m'am culcat şi eû odată ca lumea! De optsprezece ani port strae rupte, mănînc prost, numai ca să trăiască nevastă-mea bine... şi să se îmbrace ea frumos, să stea în rînd cu cucoanele! Ca un măgar am muncit! M'am îmbolnăvit de reumatism, de trei ori am avut pneumonie! şi-sînt dator, nenîşorule! şi sînt dator! — vindut! Optsprezece ani eû n'am fost om! — Stăi, nenîşorule! stăi aici! (*Rîzînd cu răutate*). Ce? poate eşti dumneata! poate dumneata m'ai necînsti!

(DILETANTUL *izbuteşte însfîrşit şă vorbească*):

Pentru Dumnezeû, domnule, lasă-mă în pace! Eşti nebun! Te aude lumea! Pe scenă, domnule? Nu ţi-i ruşine!?

SUFLERUL (*ironic*)

Cum? ce? ruşine?... (*Cu minie*) Dumneata eşti! te cunosc! Dumneata trebuie să fii!... (*Se răzgîndeşte. Cu tristeţe*) Nu, poate nu eşti dumneata! Iartă-mă, acuma nu mai sînt în toate minţile mele! Aşa poate să fie (*Arată spre public*) şi dumnealui şi dumnealui!... Nu! de-acuma s'a sfîrşit! Dimineaţă mi-a spus (*Se înduioşează*): Dragă Costicuţă — aşa mă chiamă pe mine —, dragă floriceică! — aşa mă dismeardă ea pe mine — după amiază ai repetiţie? — Şi după amiază m'a înşelat! (*Cu disperare*): De acu s'a sfîrşit! (*Plîngător*): de acu s'a isprăvit! — M'am dus să beau, grozav am băut; şi n'am uitat! — Domnule Gheorghiu, lasă-mă pentru ca să-ţi spun ce am pe suflet! lasă-mă pentru ca să te rog să mă erţi! Domnule Gheorghiu! eû sînt un suflet chinuit!

(*Împăratul de tragedie ese însfîrşit în scenă. Suflerul rămîne înnebunit. Cortina începe a se lîsa*).

IMPĂRATUL : Domnule Teodoru ! ai nebunit ?

SUFLERUL : (cu încredințare, cu disperare). Am înnebunit ! da ! de sigur !.. Ce vrei ? Dacă m'a înșelat ! Poate cu dumneata m'a înșelat ! poate cu dumnealui ! poate cu dumnealui ! Poate de optsprezece ani mă înșală și eu abia acu am aflat. Mi-a zis : Costică ! mi-a zis : dragă florică ! și tot m'a înșelat ! (Răcnește cu amar). De optsprezece ani ! domnule ! de optsprezece ani !

(Cortina se lasă, apoi se ridică încet. Scena goală).

DIRECTORUL (înnaintează).

Onorabil public ! a fost un mic incident neplăcut. Vă rog să ne erțați. A fost independent de voința noastră. Servitorul dela cortină era ocupat la bufet cu niște vinațuri... Eu mă dușesem să-l caut... Vă rog să aveți în vedere că reprezentația noastră este o reprezentație de bine-facere. Programul nostru totuși va urma după afiș. Vă rog încă odată să mă erțați. Un mic incident.

(Cortina).

M. SADOVEANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ORFEU

(DUPĂ V. HUGO.)

*Tandis, riul negru cu cele șase urne,
Mi-e martor, și cu Zeus, ce 'n carele'r nocturne
Tîra pe Nix și Rhea cu bouri albi ca spuma.
Pe uriașii anticî, și oamenii de-acuma
Mă jur, și jur pe Pluton, și-Urax izvorul lumii :
Că scumpă ca o umbră nimic pe lume nu-mi-î ;
Mă ierte monstruosul Poseidon ce 'ngrozește,
Eă sînt sufletul lumii ce cîntă și iubește,
Imensa umbră 'r plină de negure fugare,
Mănoasă ploaia cade pe frunza mișcătoare,
Boreu trezește codrii, Zefir prin grîne bate,
Astfel a noastre inimî de-amor sînt tulburate.
Și eu iubesc o umbră numită-Eurydice,
Și voi iubi-o pururi, altfel blestem să pice :
Pe viața mea, pe floare și grînele bogate,
Nu însemnați pe ziduri cuvinte fermecate !*

ION FULGA.

UN TOVARAȘ

Maistorii se îndreptau către cătunul vecin, pe o hudiță noroioasă și întunecată ce se 'nfunda printre desişurile despodobite ale citorva salcimi. Mergeau amîndoi molcom, cu papornița uneltelor de lucru spinzurată pe ciomag, în spate. Nu erau nici prea voioși, nici triști; tănuiau cu șart despre multe, cu inimele înseninate de buna plată a unei munci spornice și cu folos încheiată.

După trei săptămîni de lucru stăruitor, în care timp numai duminicile dăduseră pe a casă, se întorceau acum la ai lor cu punga mai plină, dătătoare de nouă nădejdi întremătoare, și a cărei golire avea să se prefacă, peste cit mai puțină vreme, în sacul cu mălai, în cite-va țoale pentru iarna ce bătea la ușă, și să astupe atîtea lipsuri — surori bune și nedespărțite ale sărăciei lor dé oameni nevoiași.

Pe drum, își împărțeau în minte ciștigul, — dar după ce vedeau că nici pe departe nu li-ar fi de ajuns pentru cheltuelile gospodăriei — gînduri de îngrijorare îi copleșeau supt apăsarea lor posomorită, și fără să-și dea seama o porneau apoi mai repede, rămîneau cu capul lăsat pe piept, cu ochii pironiți în jos, — și tocmai cînd cine știe ce lucru din afară îi trezea, prindeau iară a tăinui despre cite- ceva de puțin preț; așa, mai mult ca să nu li se pară stînjenitoare tăcerea.

Sara se cobora repede după un asfințit înflăcărat, îmbrobodind depărtarea într'un vesmînt vioriu, pătruns de întunec. Pe cîmpia de cenușă a norilor, străpunsă pe alocurea de mici lacuri de purpură, ce se răsfrău pe 'ncetul către inima cerului, apusul încă își mai păstra o slabă răsfringere ce se topea pe nesimțite în innaintarea mîhnită a nopții...

Cei doi drumeți mergeau cu pasul grăbit. Cel mai înalt — spătos, cu o pălărie cu marginele largi dată pe ceafă, își privea din cînd în cînd tovarășul cu ochi cercetători.

Celălalt — scund, aproape bondoc, își urma drumul gînditor, cu mersul legănat, — se gîndia la cei douăzeci de florinți ce-î avea și la ineseria lui care îl scosese de la multe necazuri, cu toate că acasă își avea pămîntul lui de muncă. Se gîndea apoi la unii, care fiind-că n'aveau nici un meșteșug, își chinuiau zilele de azi pe mîine, îngenunchiați de neajunsuri, — și zise tovarășului său, clătîbind din cap :

— Vezi tu, măi Niță...; mă gîndesc eu: e bună și dulgheria, dacă

te ții de ea; uite: ce nu faci acum cu optsprezece-douăzeci de florinți ciștiगाți?

Tovarășul nu răspunse nimic, — și nici nu putea să răspundă: știa bine că din banii ce-i ciștiगase, cu puțin se va alege: aproape toți trebuiau să meargă în punga jidovului Avrum, ca să ușureze datoria ce o avea la dinsul pentru facerea unei căsuțe. El nu se putea potrivi tovarășului său — lui Ioța — care avea pământ, izlaz de pe urma nevestei, și pe de-asupra și meseria la mină... Socotea: la el, nici o palmă de arătură; o casă doar — și acea rădicată din bani cu dobândă mare... — sărăcie! — Și în minte prinseră a-i năvăli o puzderie de gânduri neliniștitoare. Cugeta cu tot dinsul la datoria de la Ovrei: vre-o șaptesprezece florinți de-ar mai fi avut, se curăța pentru totdeauna de el. — «Șaptesprezece florinți, greu lucru, se gândi el; — și fără voie, întorcându-și capul, își aruncă privirile spre tovarășul lui. Îl văzu cu mîna dreaptă vîrită în sîn, și-l întrebă cu glasul schimbat, urmărindu-i cu luare-aminte mișcările:

— Da' cauți ceva, măi Ioța?

Ioța de abia-i răspunse cu jumătate de glas, ca aiurit:

— Uite... portofelul ăla; nu știu cum se deschise — și mi se risipiră banii prin sîn.

După ce-i strînse pe toți, îi puse într'o mină, își scoase portofelul, apucă ciomagul de care-i spînzura papornița, în indoitura cotului, și începu a-și număra florinții dîndu-le drumul pe rînd din palmă în portofel. Erau toți douăzeci, — și cînd îi ascunse iar în sîn — cam stînjenit de privirile lacome și nu tocmai bune ale tovarășului, zise acestuia cu glasul întretăiat.

— Mi se pare că tu, de la capul linieî apuci către deal; — și arătă cu mîna spre dealul ce se înălța în apropiere; ajungî par'că mai curînd pe-acolo acasă.

— Nu, am să dau și eu cu tine drept înainte; — da' mai întîiu să bem ceva în colț; de-aici nu măi e mult pînă' la noi: pe la stînsul lămpilor cred c'ajungem.

Crișma, așezată lingă marginea drumului, își desprindea ușor zidurile curate și înalte din umbrele de întunerec ale amurgului. O fereastră privea afară somnoroasă printre tufele cîtor-va saccii cu mușcate. Dinaintea ușei, un salcim cocirjat își clătina molatec brațele în vîntul ce prinsese a sufla din spre răsărit.

Cînd cei doi intrară înăuntru, se opriră puțin lingă tejghea privind-se unul pe altul întrebător.

— Dai tu astăzi de băut, zise cel înalt, cu un zîmbet silit, ce nu era al lui, și care îi schimonosi toată fața pentru cîte-va clipe.

Celălalt făcu din cap că primește. Își puseră papornițele jos și se așezară la o masă lângă ușă. Beură câte-o literă de țuică fiecare. Cel scund prinsese chef de taină; tovarășul lui însă nu: vorbea din silă și părea tare îngîndurat. Ochiii întunecoși îi staū ațintiți pe gîtul clondirașului pe care-l sucea neconținut cu o mină; iar cu cealaltă își dădu pălăria pe ochi și prinse a fluera ușor, — nelămurit, un cîntec — nici el nu știa ce cîntec — bătînd în neștire cu degetele în masă.

Iar îl nelinișteau gîndurile. Neconținut îi răsăria în minte datoria de la Ovreiū, pe care ar fi vrut s'o mîntue cît mai curînd; își socotea banii din pungă, îi împreuna cu încă vre-o cîți-va ce mai avea acasă, și par'că un' glas ce-î răsărea în adîncul ființei, îi striga într'una dojenitor: «mai trebuie — mai trebuie... vre-o șaptesprezece florinți...»

Gîndurile îl copleșeau, îl posomoraū. și prin furtună lor năvălitoare, se văzu pe el însuș în crîngul de la marginea cătunului;... întunec... pe furiș doborî pe *cine-va* la pămînt... un portofel plin — plin cu florinți,... datoria plătită...; — și un fior îi trecu dealungul trupului făcîndu-l să se miște pe scaun. Singele îi năvălise tot în obraji.

Prietenul îl văzuse strîngînd clondirașul în mină de par'că ar fi voit să'l facă mototol; și îl privea mirat. După cît-va timp, acesta zise, rădicîndu-se greoiū după scaun:

— Să mergem, Niță; innoptează prea rău. Cellalt nu auzi nimic, dar cînd văzu pe tovarășul lui săltîndu-și papornița pe spate, se sculă repede de la masă, și amîndoi ieșiră tăcuți afară.

Drumul era plin de întuneric. În depărtare de-abia se alegea crîngul ce le străjuia cătunul, cîte un lătrat de cîine mai năvălea tremurător de cîine știe unde, pierzîndu-se mai apoi în talazurile reci ale vîntului.

Maistorii se duceau grăbiți, tăind negura cu trupurile lor cenuși.

Cel înalt rămăsese mai în urmă, pierdut în gînduri. Mintea îi era tulburată de țuică; se încruntase, și fără să-și dea sama își pipăi deodată cuțitul la brîu, apoi iuți pașii ca să ajungă pe cellalt; — îl ajunsese tocmai unde drumul se frîngea ca să se întortochieze prin crîng....

Cel care mergea acum alături cu el, nu mai era Ioța cel vechiū, tovarășul de lucru: era un străin — un străin ca orî-care altul; și chiar mai mult de cît atît: un dușman — dar un dușman pe care numai de cîte-va clipe 'și-l făcuse; dar din ce pricină, nici el nu ar fi putut spune. Îi săvirșise Ioța vre-un rău?...; îl necinstise cîndva cu vre-o vorbă?... Nu, — și iar îi veni în minte datoria de la Avrum. Gîndurile îi ziceau: «încă șapte-spre-zece florinți de-ar mai fi..., încă

șapte-spre-zece, — dar Ioța avea două-zeci... ; nu s'ar putea oare să... ; ce-ar fi adică ; el mai are acasă pământ, islaz...»

Își pipăi iar cuțitul.

Ioța îndemna acum din toate puterile la mers.

Cînd ajunseră în desimea crîngului, cel înalt își încheștă mina pe prăseaua cuțitului, — și o învălmășeală de vorbe și de sudălmî prinse apoi a se amesteca printre oftările vîntului. Un glas zbcuni înădușit pentru cite-va clipe: «Măi Niță, nu fi ciîne, măi...» — ! Cuțitul lui Niță se înalță cu brațu'i vînjos în aer, și rămase cît-va timp amenințător sus, încurcat încă, în nehotărirea dacă trebuia să cadă ori nu. În urmă se încinse lupta. Cel amenințat, cu o mișcare ce-î veni bine, se zmulse și o luă la fugă înaintea...

Niță, zăpăcit, gifiind, cu pumnii strînși de minie, rămase o vreme înmărmurit pe loc cu privirile rătăcite în noapte ; își viri apoi cuțitul în teacă, și porni îndărăt spre crișmă, legănîndu-și în mers trupul greoiu și cãrnos.

ANDREI POPOVICI-BĂNĂȚEANU.

VISUL SEPIEI

— FANTASIE —

*Sînt singurã, și casa o am pe-un vîrf de stîncã
Și ca să-mi uit uritul visez lîngã ferestre
Ce mici și ce meschine-s splendorile terestre
Pe lîng'acele-ascunse în marea mea adîncã.*

*Semiramida însãși de-ar fi putut să știe
Ce mîndrã e o lume de alge plutitoare,
Și-ar fi sădit de sigur grãdinile în mare,
Și-ar fi uitat cã-î Doamnă pe-o vastã 'mpãrãție.*

*I-ar fi pãrut cununã de vicleim, cununa
Purtatã'n naltul frunții, și c'un surîs pe buze
Ar fi zvirliț-o 'n valuri, ca să-și aleagã una
Urzitã-n curcubeu de mîndrele meduze.*

*Balene monstruoase s'ar fi 'nvoit să vinã,
S'o iee și s'o plimbe, cînd noaptea stã să 'nceapã,
S'o plimbe, și să-și joace coloanele de apã,
S'arate'n aer calea urmatã de reginã.*

*Și-ar fi păzit-o crabii cu-armurile lor lucii
 Și stelele de mare, și miile de lampioane
 Ar fi aprins pe ape și-n aer noctilucii
 Ca'n timpul unei mîndre serbări venetiane.*

*Iar eu aș fi urmat-o în calea-i triumfală,
 Și'n loc să stai ca astăzi visînd lîngă ferestre,—
 Ca să rămîie pildă micimilor terestre,
 I-aș fi 'nsemnat splendoarea c'o dungă de cerneală.*

D. ANGHEL.

O CĂLĂTORIE PRIN STEPA RUSEASCA

5. GRĂDINA ZOOLOGICĂ ȘI STEPA DELA ASCANIA-NOVA.

Ascania-Nova e o adunătură de case și grajduri, toate proprietatea lui Faltz-Fein, ridicate acum de curînd, de cînd a început să se cultive stepa. Pe hărțile mai vechi nu există numele localității, și nici în Bedaecker nu se pomenește ceva despre ea, deși astăzi e imposibil să călătorești prin Rusia meridională fără să auzi de Ascania-Nova.

Cînd am ajuns noaptea, pe noptat, uam siluat străzile largi și întunecoase în lungul lor, am defilat pe dinaintea unui șir lung de case mari și uniforme, cu multe locuințe, am trecut prin fața a vr'o două cărciumi ce trimiteau o lumină îndoelnică pînă departe în mijlocul străzei, am ocolit grilajul cimitirului împodobit cu copaci și cu o foarte frumoasă capelă albă, pe care o luasem în primul moment drept castelul lui Faltz-Fein, și în fine, cînd aproape isprăvisem răbdarea, vizitiul intră printr'o poartă într'o curte mare, pătrată, luminată slab de cite-va felinare. În fundul curței și pe laturile se înșirau clădiri scunde, uniforme, ca niște nesfirșite vagoane, ca și cele din sat; la dreapta și la stînga porței de intrare niște clădiri mai mari, dar nu mult deosebite de cele de pe laturile, cari în majoritate erau locuințe de servitori, magazii, și cancelariile domeniului. Clădirea din fund are o ușă mare cu o scară largă dar joasă, cu două felinare fixate de perete și cu 2 cazaci deoparte și alta a ușei de intrare. Vizitiul trage lîngă scară; dar înainte de a se opri, cazacii îi fac semn să mergem mai departe, la o ușă de alături, care avea tot 2 felinare dar numai un cazac. Aceasta-i ușa pe care pot intra vizitatorii obișnuiți; cealaltă era ușa pe unde intrase guvernatorul. La zgomotul trăsorei ese cine-va din casă, schimbă cite-va vorbe cu vizitiul și cu Burchart, o

porțim spre altă latură a curței, dar ne întâlnim în drum cu administratorul, care ne invită înapoi la ușa cea mică.

Până ne dăm jos din trăsură cine-va anunțase pe Faltz-Fein, care vine și ne urează bună sosire pe scăriță. Pășim într'un *entré* cu o sobă colosală în stînga, cu pereții împodobiți de tablouri istorice, de fotografii de animale, și de cite-va păsări și capete de animale înpăiate. Mai departe administratorul ne conduce printr'un gang lung, în care se deschid ușile numeroaselor camere de musafiri, înșirate una lingă alta pe dreapta; între două uși se vede o ușcioară mică de sobă, pe unde se face focul ca să se încălzească soba dinăuntrul camerei. Pereții gangului sînt ornați cu fotografii și tablouri de animale: cai, zebre, cămile, păsări etc, multe făcute după animalele din grădina zoologică a lui Faltz-Fein.

Camerile sînt toate una ca alta: un pat sau două de vergele de fer văpsite alb, o masă, un spălător simplu de metal văpsit alb, o oglindă efîină, cite-va tablouri istorice ori de stepă în care animalele nu lipsesc; o sobă rusească se ascunde totdeauna după ușe, un cuer și cite-va scaune simple completează mobila unei camere de musafir. Pentru noi se rezervase două (căci guvernatorul venise cu o mare suită) și anume No. 16 și 21.

Ne luasem camerele în primire, ne scuturasem de praf — haine de schimbat nu aveam, căci cine se gîdea că în roaita noastră de 2 zile prin stepa rusească vom da de un guvernator? — și așteptam să ne cheme cine-va la masă. Trece un sfert, trece o jumătate de ceas, vine unul, vine altul să ne ție de vorbă... dar de chemat la masă par'că nimeni n'avea grije. După administrator a venit un muzicant, neamț, fost profesor de pian lui Faltz-Fein, care își petrece bătrînețele aci la Faltz-Fein fiind mare amator de păsări; acesta ne spune că ocazional se află aci și un om de știință, entomologul Mocrșewsky, directorul muzeului din Semfiropol, care ne poate fi de oarecare folos în cercetările noastre. După citva timp în adevăr vine Mocrșewsky, un polonez spinec, care, într'o nemțească stricată dar suficientă pentru înțeles, ne spune o mulțime de lucruri interesante asupra solului, vegetației, animalelor, hidrologiei, geologiei etc. din cuprinsul Tauridei. Noi ne luasem grija de masă; acum ne era somn și Mocrșewsky nu mai avea gînd să isprăvească. Tocmai într'un tîrziu vine administratorul și ne cheamă la masă; aud pe Treitz murmurînd «Gott sei Dank!» și ne grăbim pe gang după administrator. Trecem din *entré* printr'o sală de mîncare cu masa întinsă, printr'un salonaș de fumat, mergem înnainte într'un salon mai mare unde era guvernatorul, General Stupin, și toată ceata lui în picioare. Faltz-Fein

ne prezintă marelui personaj și la o mulțime de militari și civili, a căror nume și grad, ca de obicei, mi-a intrat pe o ureche și a eșit pe alta. Imediat după prezentare trecem cu toți în sala de mâncare. Guvernatorul ia locul în capul mesei, iar noi ne amestecăm printre civili și militari, mai în coadă, căci supt costumele noastre de excursiune ne găseam cam ne la locul nostru la această masă simandicoasă. În timpul cît a durat masa am studiat din ochi pe comesenii; dar nu e locul aci să spun toate observațiunile mele. Mi-ar trebui un volum anume, și apoi cei cari au cetit ceva din literatura rusă își pot face idei de lumea și locul unde ne găseam.

Faltz-Fein era sîgura cea mai simpatică și mai interesantă în toată adunarea. Un bărbat cam de 30 ani, un tip frumos occidental, grăsuț la față, bine făcut la corp, cam blond la păr; fără barbă dar cu o mustață mică, expresia feței și ochii foarte dulci, mișcările elegante și limbajul foarte curtenitor. Vorbește bine nemțește, franțuzește și chiar ceva englezește; foarte serviabil și atent la regulile bune de civiintă; după vorbă, prezentare și maniere e un adevărat *gentleman*.

Aflăm acum că acest Faltz-Fein nu e Frederik, proprietarul Ascaniei-Nova, ci un frate al proprietarului, care în lipsa lui Frederic, dus la Berlin, a venit să facă onorurile casei în timpul vizitei guvernatorului; dar vecinii noștri ne spun că Frederik e tot așa de gentil ca și acest Faltz-Fein.

Nu tot așa de bine pot vorbi de ceilalți comesenii. Incepînd cu guvernatorul și sfirșind cu căpitanul de cazaci, toți îmi făceau impresia unor inculți și lipsiți de orî ce educație; mîpcau cu totul neglijent și vorbeau numai între ei; de altfel cei cari ședeau în jurul meu nici nu știau vre-o limbă străină. Dintre civilii cari erau la masă, Mocrșewsky se punea în evidență prin verva lui și hohotele de ris ce le scotea mai după fiecare vorbă; risul complecta adesea fraza nemțească ce nu o putea sfirși din cauza necunoașterii vr'unui cuvînt. Bătrînul muzicant aducea iarăși o notă anumită în adunarea asta foarte variată.

Masa a fost foarte bogată, mai ales în băuturi: votca n'a lipsit, vinuri de Crimea, de Caucaz, de Rin etc; bucatele au fost de cele internaționale. După masă s'a fumat, s'a băut lichioruri etc. dar noi ne-am retras franțuzește și ne-am dus să ne culcăm. Caracteristic am mai găsit aci la Faltz-Fein încă personalul de serviciu; în odăi și la masă ne-au servit numai fete de țărani, rusoaice frumoase, blonde, aduse anume din nordul Moscveii; ele se poartă cu costumul lor național și totdeauna umblă desculțe. Mocrșewsky zîmbînd adăogă: «Ia, o curiozitate a lui Faltz-Fein!».

A doua zi ne-am sculat de dimineață să vizităm renumita grădină zoologică a lui Faltz-Fein, căci la Ascania-Nova, Frederic Faltz-Fein a alcătuit o grădină zoologică unică în felul ei pînă acum. Pe lângă numărul, felul și valoarea animalelor, această grădină zoologică e interesantă prin aceea că toate animalele sînt crescute în libertate. S'a împrejmuțit cu gard înalt vre-o două kilometri pătrați din stepă și aci s'a dat drumul tuturor animalelor să trăiască ca în eden.

Un mic crîng înconjoară casa și în el sînt tot felul de păsări de pădure și de cîmp; păsările exotice nu fug căci n'a un alt loc de adăpost, în toată stepa înconjurătoare ne mai fiind alte crînguri de cît cele după Ascania-Nova. Un eleșteu, alimentat de puțuri arteziane, e populat de fel de fel de păsări acvatice: lebede negre, gîște canadiene, flaming etc, se văd aci în cîrduri mari alunecînd pe luciul apei. În grădina de alături găsim păuni, fasanii, papagalii, dropii și alte animale tropice și de stepă, unele ținute în cuști sau în cotețuri anumite. Tot în acest ocol găsim o ceată de casuari liberi, cîntec care unul, cum ne vede, se repede spre noi; îngrijitorul i se pune în drum, îl apucă de gît și începe o luptă de corp la corp între grădinar și casuar, între care mai intervine și bastonul grădinarului, luptă din care grădinarul d'abia scapă strecurîndu-se pe poarta grădinei lăsînd liber casuarul supărat ce sîsie și țipă mereu dincolo de gard.

Intr'un cîmp mai mare avem animalele patrupede: antilope, cerbi lame, gazele, guni, căprioare de tot felul se plimbă în turme, nu în exemplare izolate. Aci se crește *tarpanul*, calul sălbatic asiatic (*Equus przewalski*) ce venea odată pînă în stepele noastre, și se scot corciturii cu calul domestic; se cresc zebre ce scot zebroizi, corciturii cu calul, un fel de cal vîrgat dar foarte rezistent la lucru; apoi o mulțime din animalele din stepa rusească, chiar cele care au dispărut în timpurile mai noi. Așa bună oară e o căprioară care a fost odată în stepa rusească, dar acum se găsește numai în Asia centrală; un ultim exemplar a fost împușcat tot la Ascania-Nova acum 5 ani; de unde o fi venit? nu se știe! Un cîrd de *struși* locuiesc un colț anumit al cîmpului, unde li s'a pus grămezi de nisip pentru a-și lăsa oule, care însă se clocesc cu îngrijire, în parte artificial, căldura soarelui nefiind aci suficientă pentru a scoate puii. Intr'alt colț găsim o ceată de canguri, o turmă întreagă de lame, o cireadă de cămile și tot felul de alte patrupede. Numai animalele răpitoare și feroce lipsesc din grădina lui Faltz-Fein; încolo mai toată clasa mamiferelor.

Soarele ardea neîndurător; în zare juca «apa morților», și chiar în cuprinsul grădinei zoologice apărea *Fata morgana*; fenomenul

acesta așa de dimineată prevestea o zi ploiasă, după spusa grădinarului. Atît de interesantă era această grădină că d'abia ne înduram să plecăm; trecem pe la grajduri unde erau zebroizi înhămați, și pe la staulul unde se alăptau pui de căprioară, unde se țineau buhai de bison și rari exemplari de *zimbrî* (cu care ocazie amintesc lui Treitz că marca Moldovei e un zimbru), trecem prin grădina de legume și parcul, vizităm turnul de apă ce alimentează toată localitatea și vedem pe din afară și castelul lui Frederik Faltz-Fein. Casele unde eră găzduit guvernatorul nu sînt încăperile lui Faltz-Fein, ci numai niște dependințe; dar cum Faltz-Fein nu e la moșie, s'au început oare-cari reparații la castelul alb cu turla și creneluri, scufundat în verdele închis al unui mare parc întreținut prin ape artiziane, și așa guvernatorul a trebuit să se odihnească în camerele obișnuite de musafiri.

Vorbisem decuseară că la 10 ore trăsura să fie gata de plecare; și în adevăr, acum trăsura aștepta la scară. Cînd vrem să ne suim în trăsură, Faltz-Fein ne invită să luăm o zacuscă înainte de a pleca, căci drumul e lung și mîncarea lipsește pe drum. Se înțelege că am primit. În sala de mîncare găsim pe guvernator cu secretarul său și încă ciți-va din ceata lui; cînd îi dau «bună dimineată» el mă oprește și mă întreabă pe franțuzește, dacă eu sînt cel din România. Im spune atunci că el cunoaște Țara Romînească și pe Regele Carol, că a luat parte la răsboiul din 1877, că a fost la Plevna înaintea Regelui nostru, că a stat mult în Ploești, Giurgiu etc. și că tot își mai aduce aminte anumite cîntece ca:

La căsuța mititică
 Cu nevasta trumușică,
 Nu te duce, neică, neică!
 Etc. etc.

Acum avea el chef de vorbă, dar noi ne grăbeam. Am îmbucut din mîncărurile foarte picante ce se dau peste tot în Rusia la zacuscă, am înghițit cite-va gîturi de vutcă și alte băuturi și am plecat la drum.

Mocrșewsky și un rotmister (căpitan) de cazaci mergeau la Cherson și au luat loc cu noi în trăsură. Înainte de a apuca drumul mare spre Kahovca, ne-am abătut prin stepa virgină din Ascania-Nova, căci Frederik Faltz-Fein, pe lângă grădina zoologică, care-î reclamă anual vre-o sută cîzeci de mii lei cheltueli, mai conservă pe întinsul său domeniu vre-o 200 hectare de stepă virgină. Această bucată de pămînt n'a fost arată nici o dată, nu e păscută și cutreerată de

cît de animale sălbatice ale stepei și se prezintă așa după cum s'a descris steпа rusească de diferiți scriitori.

Colilia înalță pînă la brîu, acopere tot întinsul cîmpului cu penele sale, pe care bătaia vîntului le flutură încoace și încolo ca pe niște albe fuioare de lînă; miș de florî și de culori staū ascunse la umbra bălăriilor prin care înaintăm cu greutate, și numai pe ici pe colea cîte o buruiană mai semeață și mai ales scăetele ghimpos își ridică capul său obraznic peste valurile stepei. La tot pasul o lume întregă de mici vietăți sar în lături: lăcuste, gîndaci, fluturași și fel de fel de insecte, fac să zuzue singurătatea cîmpului de foșnetul mișcărilor lor repezi. Pe supt bălării se furișează șopirle, gușteri verzi, șoarecele de cîmp și mai ales poponetele care din distanță în distanță se oprește, se ridică pe picioarele dinapoî, privindu-ne cu mirare, par'că ar sta să ne întrebe: «Ce căutați să stricați sfînta liniște a unei lumî fericite?». Ici-colo filfăe bălăriile de fuga unei păsări de stepă; potirnichile dolofane zbor sperioase perechi-perechi, iar ciocirlia în căderea să de plumb din înaltul cerului despică, văzduhul ce răsună nesfirțit de valurile de note pe care le răvărsase ea acolo sus.

Străbătem cîmpia pe căi necunoscute; trăsurile noastre fac văgaș în mantaua cîmpului și în urma roatelor buruenele își ridică trupul lor subțire și elastic; și cum se apleacă mereu din spic ori din floare par'că ne spun: «duceți-vă sănătăși, streini oaspeți, și ne lăsați liniștea vieții noastre modeste!».

Eū nu mă mai satur de această priveliște: ca copil am trăit în steпа dunăreană unde însoțeam pe tatăl meu adesea la lucrul cîmpului; mai tirziu cutreeram călări pe deșelate sau în căruțe zdrăngănitoare întinsele cîmpii din jurul Brăilei; acum în urmă am răzbătut tot Bărăganul să-i aflu misterele... dar nici cînd și nici unde n'am întilnit «steпа berbecului de aur» a Tauridei. Gîndul îmi pune înaintea poeticele descrieri ale lui Gogol, ale lui Danilevski și Turghenief, mi-aduc aminte cu plăcere episoade și tablouri din viața omului din stepă, și mintea mi se afundă mereu în adîncul trecutului, cînd se fugăreaū pe aci Tătarii Crimului și Cazacii (zaparogii) Niprului, cînd Cumni și Avarii își înșirau în lungul stepei căruțele lor de băjenie, cînd Sciții își purtau turmele din movilă în movilă, cînd Argonauții au venit să găsească aci «berbecele cu lina de aur». Ce splendid simbol al bogăției stepei: «berbecele cu lina de aur»!... Si în harta agrogeologică a lui Grosul-Tolstoi (1853) se indică pentru această regiune a Chersonului și Tauridei: «bună pentru plante de vară și oi».

Multe s'au schimbat în atita amar de vreme; și omul și natura s'au transformat aproape complet; dar farmecul ce mi-l dă acest petec de

stepă păstrat întocmai ca pe timpul lui Herodot, mă umple de reverie. La vederea acestei rămășițe de natură de acum 2000 de ani, inima mi se strânge cu aceiași fiori ca și acum cîți-va ani, cînd priveam ruinele Forului din Roma... Numai doar că stepa e acum aidoma cum era atunci; am în fața mea natura ce nu moare. Și simțirea ce naște din contemplarea acestei priveliști e mai măreață și mai intensă ca fiorul ce ți-l dă amintirea trecutului... De ce oare trecutul ne atinge cu mai mult farmec? Oare pentru că nu mai revine?

G. MURGOCI.

CRONICA

I. Știri culturale și artistice.

În frumoasa comună ardeleană a Săliștei, cunoscută atîtora și dintre ai noștri de aici, d. Zaharia Bîrsan și-a serbat cununia cu d-șoara Brașoveanu, tovarășa vrednică a d-sale în apostolatul pentru arta dramatică romînească. Astfel pare a se fi înlăturat și argumentul autorităților ungare că în trupa d-lui Bîrsan ar fi și necetățeni ungari, căci d-șoara Brașoveanu e socotită de aci înainte, prin lege, ca supusă ungară. Toate ziarele de dincolo vestesc cu bucurie că trupa d-lui Bîrsan va începe iarăși reprezintațiile sale, pe care toată lumea de acolo le așteaptă cu însuflețire și dragoste. Noi dorim celor doi artiști, uniți acum pentru totdeauna, curaj și izbîndă pe toate căile grele pe unde-i poartă idealurile lor înalte care sînt și ale noastre ale tuturor.

* Tinerimea Romînilor din Sălagiu și părțile mărginașe organizează pentru ziua de 4 August, st. n., cu prilejul adunării «Asociațiunii» culturale locale și a «Reuniunii femeilor Romîne sălăgene», frumoase serbări culturale, supț patronagiul d-lui Gheorghe Pop de Băsești, venerabilul fruntaș al Romînilor din Ardeal și Ungaria, care va fi el însuși sărbătorit — prin manifestări culturale, cum se cuvine — pentru o viață de optzeci de ani împliniți în muncă necurmată și în jertfe curate și fără de număr pentru propășirea neamului său.

II. Cărți

Editura Alcalay și-a cîștigat, pe lingă merite reale dobîndite prin «Biblioteca pentru toți», și meritul problematic de a inventa pe cei, mai nepregătiți și lipsiți de scrupule îngrijitori ai operilor lui Eminescu. Astfel după faimoasa ediție («Bogdan-Dragoș») a poetului spiritist Iuliu Dragomirescu, ne pomenim cu o ediție a poeziilor lui Eminescu «complectată și adăogită» (cu toate greșelile [posibile și imposibile!]) de un domn I. Săndulescu. E regretabil că s-a jertfit prefața d-lui căpitan Eminescu, din vechea ediție, — de dragul unei prefete spăimîntoare prin ușurința, ignoranța și lipsa de con-

știință a iscălitorului ei care nici măcar corectura nu și-a îngrijit-o, lăsînd a se tipări, de-o pildă, că Eminescu ar fi fost un «administrator (!) pasionat al poeziei populare și al naturii». Nu e locul să arăt aici puzderia greșelilor, confușiunilor și aberațiunilor acestei prefețe, de două pagini, căci de-abia ar încăpea îndreptările în alte cite-va pagini și ar fi prea multă pierdere de vreme pentru o ediție... pierdută. Editura, care a fost păcălită a doua oară, ar fi putut să rămînă mai bine la vechea ediție populară, cu prefața d-lui căpitan Eminescu, și să se cruțe pe sine și pe cetitorii zeloși ai «Bibliotecii pentru toți» de volume compromițătoare și zăpăcitoare, precum este minunea d-lui Săndulescu.

* D-l D. Nanu ne roagă să anunțăm că «va scoate la toamnă într'un volum «Scrisorile unei sinucise».

III. Reviste.

În «Muscelul» nr. 2, d. D. Nanu își reproduce din «Luceafărul» traducerea sa din Verlaine (o Rugăciune), prea frumoasă tilcuire în romînește a splendidei poezii. Dl. I. Boteni are o descriere vioaie și colorată a vieții Cîmpulungului în timp de vară, iar d. I. Mihalache sfinșește reflexiunile sale instructive «după răscoale»; sînt și citeva «epigrame» care fără indoială vor fi scăpat controlului comitetului de redacție: prea intime cum sînt, s-ar fi putut trimite direct la adresa lui «Bob» și celorlalți fericiți, căci, să dai cu bobii, și nu le-ai ghici interesul literar.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* «Școala», organul «Reuniunii școlare din Bucovina», cuprinde în nr. 2 interesante articole speciale de d.d. G. Tofan (Excursiunile școlare), dr. E. Botezat (Principiile darvinismului), D. Rusceac, (Gramatica și însemnătatea ei pentru școala populară). A. Ieșan (din raporturile fiziologiei și ale pedagogiei) etc.

IV. Ziure.

Într'un număr de Duminică, «Gazeta Transilvaniei» pomenește cu dreaptă mîndrie împlinirea a șaptezeci de ani — vîrstă metusalemică pentru presa noastră — de la înființarea sa. Urăm celui mai vechiu și celui mai demn dintre ziarele noastre, o activitate tot atît de spornică și mai îndelungată încă pentru viitor, spre slava unor cărturari nemuritori ca Gh. Barițiu și Andrei Mureșeanu cari i-au dat duhul cel curat al vieții romînești și spre mulțămirea actualului director, d. Dr. Aurel Mureșeanu, nepotul vrednic al poetului deșteptării naționale.

Sc.

Cărți apărute în editura Insti-
tutului de „Minerva“
arte grafice
Bulevardul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4.

AUTORII CLASICI

	L. B.		L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru, vol. I	1.50	— Scrieri politice și literare	2.—
— Teatru, » II	1.50	— Literatură populară	1.50
— Teatru, » III	1.50	FILIMON N. — Ciocoiți vechi și noi	1.50
— Proză	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele său basmele Românilor	1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și proză	1.25	NEGRUZZI C. — Proză	1.50
BĂLGESCU N. — Istoria Romi- nilor supt Mihai-Viteazul	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete	1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii	1.50	PANN ANTON. — Opere comp- lete	1.50
CREANGĂ I. — Opere complete.	1.50		
EMINESCU M. — Geniu pustiu	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri — exceptînd „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . à Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

	L. B.		L. B.
ALPEA-SANDU C. — În urna plugului	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos.	1.50
— Drum și popas	1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate.	2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc	2.—	— Drumuri și orașe din Ro- mânia	2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala	1.50	— Sate și mănăstiri din Ro- mânia	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie	1.50	— Pe drumuri depărtate	1.50
COȘBUC G. — Valuri alinate, poesii traduse din Carmen Sylva	1.50	— Neamul românesc în Bu- covina	2.50
CHENDI IL. — Preludii	2.50	— Neamul românesc în Ar- deal și țara ungurească, 2 volume à	2.50
— Foiletoane	2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul	1.50
— Fragmente	2.50	— Ștefan-cel-Mare și Mihai- Viteazul	—50
CUNȚAN MARIA. — Poesii	1.25	— Istoria Românilor în chi- puri și icoane	2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari	2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrîni	1.50	— Credințe	1.50
FLAMMARION C. — Tainele ce- rului (tr. d. H. G. Lecca)	1.50	LECCA G. H. — Poesii	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvine!	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea	1.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fete	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și	2.50		

	L. B.		L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN . . .		SADOVEANU M. — Șoimii . . .	1.50
Moșneagulde la munte . . .	1.50	— Povestiri din războiul . . .	2.—
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș		— Floare-Ofilită (roman) . . .	2.—
și Prut . . .	1.50	— Amintirile căprarului	
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin	1.50	Gheorghită	2.—
POP VASILE. — Ris și plins . . .	1.50	SCROB C. — Rouă și brumă . . .	1.50
— Domnița Viorică	2.—	SCURTU AUREL. — Călăuza sta-	
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe		țiunilor Balneare și Climate-	
înțelepte	1.50	rice din România	2.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între		SLAVICI I. — Vatra părăsită . . .	2.—
Capșa și Palat	2.—	— Din bătrâni	2.50
Rutenisarea Bucovinei	3.50	TEODORU A. GH. — Din viața	
SADOVEANU M. — Povestiri . . .	1.50	marinarului	1.50
— Crișma lui moș-Precu	2.—	VOINEȘTIE-BRĂTESCU I. — Nuvele	
— Dureri înnăbușite	2.—	și schițe	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA”

	L. B.		L. B.
No. 1—3. Istoria populară a		No. 14. Revoluția lui Horia . . .	—15
Românilor	—45	» 15. Răpirea Bucovinei . . .	—15
» 4. Cântarea României . . .	—15	» 16. Cum să ne creștem copii . . .	—15
» 5. Istoria populară a li-		» 17. Păsturea sănătății . . .	—15
teraturii Române . . .	—15	» 18. Ce să citim?	—15
» 6. Revoluția lui Tudor		» 19. 10 Mai	—15
Vladimirescu	—15	» 20-22. Războiul pentru nea-	
» 7. Perderea Basarabiei . . .	—15	tîrnare	—45
» 8. Unirea Principatelor . . .	—15	» 23. Viața și faptele Mitro-	
» 9. Mihail Cogălniceanu . . .	—15	politului Moldovei	
» 10. Vasile Alecsandri	—15	Veniamin Costachi	—15
» 11. Stefan-cel-Mare	—15	» 24. Aritmetică	—15
» 12-13. Istoria lui Mihai Vi-		» 25. Femeia în revoluția din	
teazul, de N. IORGA	—25	Rusia de E. Arbore-Ralli . . .	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ ≡ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținând cele mai frumoase române și cîntece
 ≡≡≡ naționale române pentru voce și piano ≡≡≡

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec pa-	11. Cucuruz cu frunza'n sus. Cîntec
triotic.	popular.
2. Luna doarme. Romanță populară.	12. Fetișo din acel sat... Arie din
3. Aolen! Arie populară.	Transilvania.
4. Suspino crudă. Romanță populară.	13. Popa zice că nu bea. Arie popular.
5. Cit te-am înbit. Romanț. popular.	14. Înimioara mea. Arie populară.
6. Călugărul. Melodie populară.	15. Am un loș și vreau să-l bea.
7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.	Cîntec popular.
8. Donă fete spală lină. Arie popul.	16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop
9. Ce te legeni codrule? Romanță.	17. Iunul Regal Român de Hübseh.
10. Steluța. Romanță.	18. Cîntecul Gîntei Latine.

Prețul unui Ex. 20 bani.

De vânzare la toate librăriile din țară și la Instit. de arte graf.
și edit. „MINERVA”, București, B-dul Acad., 3.—Edgar Quinet, 4.